

Izhaja vsak ponedeljek, srede in petek. Velja za celo leto 30 lir, za pol leta 15 lir, za tri mesece 7 lir 50 stot., za en mesec 2 lir 80 stot. Naročila se sprejemajo vsak dan, s ponedeljkom naj se tako, da poteče rok naročila ob 1. januarja. Posamezna številka 20 st. — Uredništvo in uprava: Trst, via delle Zudecche 3v. 3. Telefon 19-50 in 588. — Dopisnice se pošljejo na uredništvo. Nepriljubljena pisma se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone 67 mm. Finančni oglaš po 1 liru; osmrtnice, zahvale, poslanice, vabila po 80 stot.; trgovski in običajni oglaš po 60 stot. — Plača se naprej. — Oglase sprejema Inzeratni oddelček „Dela“.

DELO

Nacionalisti govore proti komunizmu kakor da je sad želje in volje posameznikov. Oni nočejo razumeti, da je komunizem orjaško zgodovinsko socijalno gibanje, proletarskih mas, ki mora prej ali slej zmagati.

V TRSTU, petek 3. decembra 1920.

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULIJSKI BENEČIJI

Leto I. - Štev. 80.

PRED STRANKINIM KONGRESOM

RAZKOL ALI UDRUŽENJE

(Piše L. R.)

Blizamo s kongresu ali občnemu zboru socialistične stranke v Italiji. Kongres bo nedvomno zgodovinske važnosti v kolikor ima, med drugimi, tudi to nalogo, da določi definitivno ali ostane italijanski proletarijat združen, kakor dosedaj, v enotni socialistični stranki, ali se pa razdeli na dve ali na več proletarskih političnih struj. Predkongresne konference in sestanki posameznih struj ali frakcij v stranki, so se končale. Ob priliki teh predkongresnih konferenc in sestankov smo morali priznati, da imamo v stranki več nego dovolj frakcij in struj, ki se ločijo med seboj po valutaciji sedanjega zgodovinskega momenta in po bojnih metodah. Toliko je v stranki frakcij in struj, da ni zares nikak čudež ako ne more stranka izvršiti svoje zgodovinske dolžnosti in, ako je, kljub temu, da je izredno velika, precej šibka.

V stranki imamo danes tri frakcije in eno podfrakcijo o kateri je dejal poslanec sodrug Graziadei, da je pravzaprav šele neka... o krožnica. Imamo frakcijo, ki je zborovala pred meseci v Reggio Emilia, ki se jo lahko imenuje brez drugega kot frakcijo reformističnih socialistov ali socialnih demokratov. Ta struja ve prav dobro kaj hoče. Kljub temu, da se je izrekla za Tretjo internacionalno: kljub temu, da se je izrekla za sprejem 21 točk moskovskega kongresa in za proletarsko diktaturo; kljub vsemu temu, hoče ostati ta struja vendarle zvesta tradicionalni taktiki socialističnih in socialnodemokratskih strank, ki so bile združene v Drugi internacionali. Ta struja je protirevolucionarna in od odklona vsakršno revolucionarno taktiko. Ona hoče priti do socializma potem reform v državi, deželi, občini in v vseh obratih. Pripravljeni so sodelovati v vladi z drugimi več ali manj sorodnimi nesocialističnimi strankami in dela na to, da dobi večino parlamenta v svoje roke. Torej čisto navadna socialnodemokratska struja. Ti sodrugji so proti temu, da bi se stranka cepila. Stranka naj ostane, po njihovem mnenju enotna, sveda pod pogojem da ubere taktiko, ki je bila sklenjena v Reggio Emilia. Ako ne stori tega, tedaj se tudi lahko razcepi. Reformisti rabijo v resnici veliko stranko, ki ima dovolj vpliva na javno življenje, ki ima dovolj zaupanja in opore v delavskih masah, le taka stranka pošlje lahko veliko število poslancev v parlament, ki se jih lahko izrazi v prilog ali proti posameznim vladam, v prilog ali proti posameznim predlogom ali zakonskim načrtom. Ali, ako ne morejo reformisti v veliki stranki vršiti svojega programa in nimajo več upanja, da bi pridli v stranki s svojo taktiko, tedaj je pač bolje, da se od take stranke ločijo, da si ustanove svojo stranko potem katere bodo mogli in smeli vršiti v večjem ali manjšem obsegu to, kar jim nalaga njihov program.

Seveda, kakor nobena stranka, kakor nobena frakcija, tako ni popolnoma čista niti frakcija naših reformistov ali, kakor se sami nazivljejo, centristov. Tudi ona ima več ali manj reformistične, več ali manj revolucionarne elemente v sebi. V splošnem in v glavnih potezih so si pa vendar edini.

Taj struji reformistov ali centristov najbližja je struja socialističnih komunistov, ki jo vodi sodrug Serrati. Ta struja je zaljubljena v enotnost stranke. Ona noče, kakor hočejo to čisti komunisti, odstraniti iz stranke vse one sodrugi, ki prisegajo na program, koji je bil sklenjen na konferenci centristov v Reggio Emilia. Pač so pripravljene očistiti stranko onih elementov, ki so se izkazali kot nedisciplinirani. Pripravljeni so izključiti iz stranke F. Ciottija, ker piše v mestnanske liste; Turattia, ker je predložil v parlamentu brez vednosti parlamentarnega kluba nek socialno-demokratski program za obnovo Italije. Morda tudi Modigliani, ker tako zahtevajo sklepi moskovskega kongresa, katere sklepe hočejo tolačiti vsakakor precej nenatančno. Vse drugo naj bi ostalo v stranki. Zgodilo bi se, da bi šli ven iz stranke sicer resnični in navdušeni reformisti, toda vsekarer poštenjaki o dnog do glave, ki so dali stranki in proletarskemu gibanju vse svoje najbolje moči. Nepoštenjaki, ki nimajo poguma, da bi povedali in zagovarjali odkrito svoje mnenje, bi pa ostali v stranki. To bi bila nedvomno velika krivica vsem, ki imajo pogum in ponos odkritosti.

Ta struja se imenuje frakcija združenih komunistov. Je proti temu, da bi se komunisti cepili; je za proletarsko diktaturo, za Tretjo internacionalo, za sovjetje itd. in sprejme tudi vseh 21 točk za vstop v III. internacionalo. Vendar hoče, d ase stranki dovolji, da sme nekatere teh 21 točk tolačiti po svoje in sicer z ozirom na razmere, ki vladajo v Italiji. So proti oportunistični taktiki ruskih boljševikov glede narodnih in kolonialnih vprašanj. Pri tem se strinjajo popolnoma z besedami Frosarda, ki jih je izrekel na sindikalnem kongresu v Orlensu: »Vršiti oportunistično taktiko, ki je potrebna v to, da se konsolidira revolucija, kadar je ta izvršena, je povsem nekaj drugega od oportunistične, predrevolucionarne dobi. Saj bi bil zločin, ako se ne bi naredilo za revolucijo, kadar je izvršena, one konsejse, ki so revoluciji potrebne.« Združeni komunisti sodijo da bi bilo prenaglo izpremeniti stranki ime popolnoma. Stojte na stališču, da ni stranka omadeževala, kakor mnoge druge socialistične in socialnodemokratske stranke, tekmo vojne svojega imena. Saj je držala ponosno kvišku prapor socializma in se borila proti vsoj kakor nobena druga socialistična stranka. Poleg tega, pravilo združeni komunisti, moramo vendarle prizvedeti, do kje so neki priprav-

ljeni iti z nami reformisti in centristi. Radi tega naj bi se stranka sicer ne imenovala več socialistična pa tudi še ne komunistična marveč »socialistično-komunistična stranka v Italiji, sekcija III. internacionalne«.

Trditev, da nima ta struja v nobenem oziru prav, bi bila, po našem mnenju, precej risikantna. Delo, ki gre za tem, da ostanee bojne vrste proletarijata združene in enotne, je v marsičem opravčeno. Zlasti danes, ko vidi lahko tudi neuko oko, da združuje svoje bojne vrste tudi buržuazija, ki se resno pripravljaja na odpor. Ali vsa vroča ljubezen do enotnosti stranke nam ne sme zatemniti pogleda v resnično življenje in zlasti ne smemo dovoliti, da se izčrpi iz te ljubezni do enotnosti stranke konfuzija, ki bi bila proletarskemu gibanju bolj škodljiva nego koristna. Danes imamo v stranki dve duši: socialno-demokratsko in komunistično. Končni cilj je lahko in je nedvomno obema dušama enak: Socializem. Toda po taktiki, po bojni metodi sta si ti dve med seboj jasno razlikujoči se struji, tako tuji, da si danes v stranki ovirata ena drugi delo. (Dalje prihodnjic.)

Kdo ima prav?

Na to vprašanje želi odgovor z menoj vred veliki sodrug, ki so delovali že leta in leta v socialistični stranki a nas sedaj imenujejo, nekateri novinci, reformiste. Po mojem, in po naziranjih večine preudarnih sodrugov, je komunistični kakor socialistični stranki potrebna disciplina in enotnost. Ne trdim, da moramo biti vsi člani te stranke kratkomojno marionete nekaterih resničnih socialistov. Pa tudi ne marionete gostobesednih in nadutih astenzionistov, ki trdijo, da mora čakati stranka samo na revolucijo, ki pride sama obojbi ter opusti vse voljne in medne borbe proletarijata, ker to so, po njihovem mnenju, zgolj reforme, ki zavajajo revolucijo. Karl Marks je dejal v svojem manifestu: Proletarci vseh dežel združite se! Jaz razumem ta klic, da se proletarijat združi v eno samo falango, ki naj izvede potem revolucijo ter na temelju iste vsilari novo komunistično družbo. Ako se držimo tega načela, potem moramo že v drugi internacionali vsajevanje proletarske organizacije samo izpopolnjevati in krepiti; kjer pa istih še ni, delati na to, da jih vstavimo ter ohranimo v komunističnem duhu tretje internacionalne. Pri tem delo pa moramo imeti tudi potrebno disciplino. To se pravi, varovati moramo razkrojitev mas v razne struje, ki izkopavajo druga drugi vglad ter odvajajo proletarijat od onega cilja za katerim bi morali vsi brez obzira na levo in desno marširati. Da razne struje v stranki niso nikjer ne škodljive, to priznavam, ako bi stale iste in ovirale potrebne discipline. Toda žal tega ne opazam zlasti ne v novi astenzionistični struji. Načela morajo biti jasno izražena v praktičnem delu ter znanstveno podprta v lepi obliki nasproti onim, ki jih morda še ne razumevajo ne pa osebna gonja s frazami ter z zafikciziranjem svojih sodrugov. Sicer je to pri tako žalostni politiki kot se vodi dandanes, čisto naravno, ker kdor pozna mesta našega le štabarstva, mora gledati, da uveljavi moč svoje struje pa naj se zgodi še na tako brezstranski način. Tako politiko obojam jaz in še marsikdo z menoj in je ne smatram za umestno še manj pa, da bi jej zaupal. Kratko rečeno povem, da je teorija Karla Marksa praktičnemu komunizmu veliko bližja kakor pa ona, ki jo propagira v imenu astenzionistov prijatelj Godina iz Trsta. In sicer tudi če Godina tisočkrat pove svojim poslancem, kakor je to storil v moji neznanstveni v Sp. Idriji, da spadam med liberalce ne med komuniste. Godini bi na to opazko lahko povedal to, da on mene komaj osebno malo pozna. Mojeja političnega dela in prepričanja pa prav tako malo kakor poznajo njegovo delo in prepričanje sodrugji v Trstu. Poleg tega tudi ne trdim, da ni naš list »Delo« komunističen list kakor je to sočasno trdil Godina ko je dejal, da je vse eno ako čita »Delo« ali pa »Eidnost«. Prav tako se mi zdi, da ni politično kakor ne materijalno vse eno če šteje organizacija enega okrajja štiri članov ali pa samo enega komunistu kar je tudi zatrdel ali pri tem najbrže misli samega sebe. »Delo« ni komunističen list, njega urednik ni komunist, »Laboratore« piše buržoazno, reformistično, vsi vodilni sodrugji niso niti samo on je pravi komunist. Vraga vendar, tedaj tudi Marksov nauk ni, ne velja, tedaj pustimo na cesti vse kar je zapreženo in takajno revolucije. Dvomim, da se Lenin strinja s tako taktiko. Pa še nekaj iz predavanja Godine. Delavcu privoščimo, je dejal, po težkem delu liter vina ne pa čitanja brošur kakor so to zahtevali od njega socialpatrijoti. Tako torej pridemo do komunistične s povijanjem ne z izobrazbo. Lepi nauki. Privoščimo okrepčila proletarcu tudi mi a ne znanikamo mu čitva, ki je delavcu kakor inteligentni duševna hrana. Toda delavec, če bo s pridobitvijo potom svoje strokovne in gospodarske organizacije vsaj razmišljal dobro situiran, si bo okrepčilo sam privoščil brez nas in, če bo neizobražen, morda še preveč. Ako je Godina res komunist, potem zahtevamo od njega, da ne hodi razdirati organizacijo v kraje kjer smo jih sezidali mi, ki nas nazivlje reformiste, ker nima za to delo nobene pravice. Združuj tam kjer tega nismo še storili mi in ne bomo te ovirali in sledi diti vsi; do tlej pa ti zaupati ne moremo. Od strankinega vodstva pa zahtevamo, da se o našem naziranju in taktiki Godine jasno in odkrito izrazi, ker tako ne gre več naprej.

V Idriji, dne 30. novembra 1920.

IVAN STRAUS

Prav danes smo pričeli z objavo člankov, ki bodo posvajali tudi naše tozadevno stališče. Op. ur.

FRIDERIK ENGELS

ob stoletnici njegovega rojstva

Dne 28. novembra smo praznovali stoletnico rojstva enega izmed ustvariteljev znanstvenega socializma, Friderika Engelsa. Engels se je rodil 28. novembra 1820, kot sin imovitvega tovarnarja. Že v svoji zgodnji mladosti je pokazal Engels veliko nadarjenost. Na pot revolucionarnega razrednega boja ga ni dovela osebna revščina marveč izključno le njegova visoka nabražba in prirojena mo inteligenca. Bil je učenjak na vseh poljih znanstva. Zlasti se je bavil zelo mnogo s filozofijo, matematiko in zgodovino ter je raziskoval vzroke nesoglasja v kapitalističnem načinu proizvajanja. Svoje znanje je pa posvetil delu za proletarijat bodisi s tem, da se je udeleževal praktično boja za pravice proletarijata. Z Marxom je postal duševni voditelj mednarodnega proletarijata in osno-

vateelj znanstvenega socializma. Spisal je več znanstvenih del. Med najboljša spada: »Položaj delavskega razreda na Angleskem«. To delo je prvo delo znanstvenega socializma. »Komunistični manifest«, ki sta ga spisala skupno z Marxom je pa temelj znanstvenega komunizma. Napisal je še mnogo drugih del s katerimi je dvignil zgodovinsko materialistično naziranje na višino metode znanstvenega proučevanja. Zasluga Marksa in Engelsa je, da sta spravila komunizem v sklad z delavskim gibanjem s tem, da tvorijo edino proletarijat ono silo, ki more preobraziti sedanjí krivični družabni red v pravičnega... komunističnega.

Mnogo desetletij je preteklo odkar se bori proletarijat za svoje pravice. Njegov boj je težak in naporen. Po dolgem času pa smemo danes konstatirati z veseljem, da se je namreč socialistična misel oprijela po vsem svetu najširših plasti proletarijata. To nam govori, da se bliža kapitalistični družbi konec s hitrimi koraki in da se bliža za ves proletarijat veliki dan odrešitve. Ob stoletnici njegovega rojstva praznujemo zmago ruskega proletarijata proti vsem njegovim sovražnikom in utrditev razmer, v katerih bodo zamogli ruski sovjeti udeleževati proroške misli velikega proletarskega misleca. Ni čas, da bi se smeli veseliti zmage naših stremeljenj in našega končnega cilja t. i. uresničenja socialističnega družabnega reda. Toda naša trdna vera v socializem nam daje pogum za vse nadaljne boje, ki jih bomo bili neustrašeno za uresničenje našega ideala in zoper krivični kapitalizem. Kadar bo proletarijat svoj ideal dosegel bo šele razumel silo Engelsovih naukov in bo smel šele tedaj slaviti imena svojih velikih predstojnikov in svobodno, kakor to že dela ruski proletarijat.

Italijanska vlada je napovedala blokado D'Annunzia

RIM, 2. General Caviglia je proglasil po naročilu vlade blokado reške države in otokov Krka in Raba, katerega je D'Annunzio zasedel samolastno. Dosedaj se ni še pripetilo posebnih slučajev. Kljub bojevitim besedam Gabriela D'Annunzia ne vname nihče za resno tega vojne položaja. Izvršitev zapore je poverjena podadmiralu Simonettiju. Blokada so podvrženi samostojna reška država in otoki, katere je D'Annunzio protipostavno zasedel. Proti onemu, ki bi skušal kršiti blokado, se bo postopalo po zakonih mednarodnega prava. Za državne in inozemske trgovske ladje je določen rok treh dni, da zapustijo blokirana pristanišča. One ladje, ki se ne podvzamejo predpisani preiskavi, se zapleni. Ladje, ki bi začele sovražnosti proti kr. bojni enotam, se potopi. Ladje, ki bi skušale z udarnimi silami vstopiti preko blokade, se bodo smatrale sovražnim in se jih potopi brez predhodnega opoznoma. Po dnevu bodo smele voziti v blokirani coni le one ladje, ki bodo prinašale živež za civilno prebivalstvo ali pa odvažale v jugoslovanska pristanišča. Namen blokade je, da se prisili D'Annunzio do uvaževanja rapalske pogodbe.

PET MILJONOV ZA OBNOVO TRIDENTINSKEGA

RIM, 2. (T.) Generalni komisar Tridentinske sekcije je obvestil tridentinske občine, da je vlada dala na razpolago 5 milijonov lir v svrhu nadaljevanja obnove opustošenega Tridentinskega tudi v zimski dobi. Ljudstvo Tridentinske sekcije se je vznemirilo, da se vsled pomanjka denarnih sredstev prekinejo obnovitvena dela. S tem bo za nekaj časa odpravljena tudi brezposelnost v navezi Benetici. (Radovedni smo, kdaj se bo opomnila rimska vlada tudi na opustošeno Krasl je že skrajni čas, da se začne tudi tukaj z obnovo Op. ur.)

WRANČELOVA ARMADA SE BO REORGANIZIRALA V JUGOSLAVIJI

RIM, 2. Z ozirom na izkrcanje Wrangelovih čet v Kotoru npravi rimska agencija, da ne bodo po izjavah amerikanskega admirala, ki mu je poverjeno izkrcavanje Wrangelovih ostankov, ti kontrorevolucionarni Rusi internirani v Kotoru, marveč na jugoslovanski teritoriji. Vse izleđa, da se bo ta kontrarevolucionarna vojska reorganizirala s francosko vojno opremo in s francoskim denarjem v svrhu ponovnega vojskovanja proti Sovjetski Rusiji.

PREISKAVA PRI LISTU »AVANTI« V TURINU

TURIN, 2. Preteklo noč je udril oddelček policistov in karabinierjev v prostore uredništva lista »Avanti« in je tamkaj vse premetali, iskali orožje, katerega na ni bilo nikjer najti. Policisti so se nato odstranili z dolgim nosom.

BARBUSSE V TURINU

TURIN, 1. Znaní francoski pisatelj Barbusse, avtor znamenitega romana »Ogenje« in drugih romanov, ustanovitelj skupine »Clar« in Internacionalne bivših proletarskih bojnikov, je prispel predvečerašnjem v Turin. Slavní pisatelj je takoj ob prihodu nosil uredniški list »Avanti« in »Ordine Nuovo«. Barbusse je navdušen bojnik komunistične ideje. Cilj njegovega potovanja je, da stoji v stike z osrednjim odborom naše proletarske zveze. — Izrazil bo morda priložnost, da bo predaval v Milanu in Turinu.

ŠTRAJK OBCINSKIH USLUŽBENCEV

ROVINJ, 2. Rovinski občinski uslužbenci so doživeli včeraj neprijetno presenečenje: dobili niso mesečne plače. To je povzročilo skrajno nezadovoljnost. Kljub vsem tozadevnim storjenim korakom se ni ugodilo zahtevni uslužbencev, da se jim takoj izplača mesečna plača. Uslužbenci so raditega proglasili stavko, ki se prične z današnjim dnem. Stavkajoči se obnašajo mirno in so odločni, da se ne vrnejo prej na delo, dokler se jim ne izplača mesečne plače.

Konec Balahovičeve armade

DUNAJ, 2. »Rosta« poroča: Izid poraza Balahovičevih čet je sledeči: zajetih je 120 častnikov, 4540 mož; plen: 4 topovi, 40 strojnic, 7 oklopnih avtomobilov in velikanske množine streliva.

VARSAVA, 2. (S.) Ostanke Balahovičevih čet so se umaknili na poljsko ozemlje, kjer so jih razorožili poljski vojaki.

PRODIRANJE RDEČE ARMADE

DUNAJ, 1. (L. W.) Radiobrzojavka iz Moskve poroča: V odseku Sluzk so dosegle rdeče čete novo premirno črto in so zasedle mesto Sluzk.

LENIN KONSTATIRA POLOM FRANCOŠKEGA IMPERIJALIZMA

DUNAJ, 1. (L. W.) Radiobrzojavka iz Moskve sporoča sledeče: Na zborovanju Komunistične stranke moskovskega okraja je govoril Lenin, da so ruski delavci in kmetje odsihod zmorni, da si opomorejo iz gospodarske zagate. Vsi napadi francoskega imperijalizma so se pošteno izjalovili in vse svet je pahnjen v strašno gospodarsko nesrečo.

FRANCIJA JE NAŠLA DRUGEGA WRANGELA

PARIZ, 1. (R.) Francoska vlada je našla v generalu Pavlovu novo orodje, da organizira novo ekspedicio proti Sovjetski Rusiji. Pavlov bo oborožil s francoskim denarjem novo vojsko in si bo izbral Perzijo kot operacijsko bazo proti boljševikom.

ČIČERINOVA NOTA RUMUNIJ

DUNAJ, 2. (L. W.) Moskva poroča: Čičerin je poslal rumunski vladi noto, v kateri zahteva razorožitev in internacijo Petljurovih oficirjev, ki so zbežali v Rumunijo, in predajo njihovega trenu Rusiji. Ruska vlada upa, da bo dobila v tem oziru zadovoljiv odgovor. Sedaj ima rumunska vlada lepo priložnost, da pokaže odkritosrečno svoja miroljubna in prijateljska čustva napram Rusiji.

VOLITVE V KONSTITUANTO V JUGOSLAVIJI

LJUBLJANA, 2. Delavni narod Bosne in Črnege ni nič zaostal za sobojevniki drugih pokrajin.

Bosna in Črnagora sta izvolili vsaka po 4 komuniste.

Sicer je bilo izvoljenih v Bosni: 2 demokrate, 12 radikalcev, 3 klerikale, 5 pristašev Hrvaške zajednice, 12 agrarcev in 25 muzulmanov; v Črnigori: 1 republikanec, 4 demokrati in 1 radikalce.

Ustavodajna zbornica se sestane po poročilih iz Beograda dne 12. t. m.

HORTHY DAVI TISKOVNO SVOBODO

BUDIMPEŠTA, 2. (Ra.) Vlada je predložila zbornici zakonski načrt, ki grozi časniki z najstrožjimi kaznimi za razširjanje poročil, katere bi škodila Ogrski v inozemstvu. Zakonski načrt določa v takih slučajih petletno ječo in kazen 100.000 kron; razun tega predvideva za onega, ki bi povzročil s svojim pisanjem antantno posredovanje na Ogrskem, prisilno delavnico do smrti. Inozemski časniki, kateri se bi pregrešili proti temu zakonu, bodo za vedno izgnani iz Ogrske. Zveza inozemskih dopisnikov bo nastopila v svrhu olajšanja teh ukrepov. Ako ostane ta nastop brezuspešen, bodo opustili vsi časniki vsako službo za tujezemstvo.

PREDARELSKO SE ODCEPI OD AVSTRIJE IN SI USTANOVI LASTNO DRŽAVICO

BERN 2. Predarelsko, čigar težkoče in poizkusi v svrhu zjedinenja s Švico so dovolj znani, si je ustanovilo avtonomijo in je proglasilo odcepitev od Avstrije. Številne dunajske banke hočejo s to odcepitvijo pridobiti največje dobičke in ustanavljajo svoje poslovalnice v Breugencu, glavnem mestu Predarelske. Izrabile bodo priložnost, ko bo ta nova državica začela z izmenjavo kron proti novim lastnim bankovcem.

ZGODOVINSKI VOJAŠKI ARHIVI UNIČENI

DUNAJ, 2. (L. W.) V veliki staroslavni vojašnici »Neustiftskaserne« je izbruhnil iz dosedaj še neznanih vzrokov požar, ki je uničil veliko množino zgodovinskih vojaških arhivov. Pri gašenju ognja je bilo ranjenih nekaj ognjegašev.

STRAH PRED SINFAJNOVCI V LONDONU

LONDON, 2. (S.) Agencija Reuter poroča: Oblasti so dogdale, da se nahaja v Londonu precejšnje število sinfajnovcev, ki so prišli semkaj po morju. Ker je v londonskem pristanišču eksplodirala bomba, je preskrbela londonska oblast varnostne ukrepe. Prostovoljni policijski oddelki so prejeli povelje, da se pripravijo za slučaj, ako bi zahtevali sinfajnovski napadi njihov nastop.

IZ SOVJETSKÉ RUSIJE

ZGODOVINA STROKOVNEGA GIBANJA. Izvrševalni urad strokovnega sveta v Moskvi je sklenil, da izda zgodovino strokovnega gibanja vsega sveta.

PREHRANA. »Pravda« poroča: Žetev v guberniji Tula se je jako pomnožila. 12. oktobra so bili prijavljeni sledeči pridelki: 489.788 pudov rži, 1812.267 pudov ovsa, 223.266 pudov ječmena, 2552.521 pudov krompirja, 314.602 pudov mesa, 4592.630 komadov jajc, 1014.800 pudov jabolk, 511.872 pudov sene in 280.031 pudov slame. Ti podatki niso še popolni, kajti žetev v nekaterih okrajih ni še dokončana. Lep sad zaveštevaja dela.

ZA PROLETARSKO KULTURO JE OTVORIL V MOSKVI LITERARNO ŠOLO, KATERA IMA NAMEN, DA NUDI MLADIM PROLETARSKIM PESNIKOM VEŠTAČENJE O UMETNIŠKO PREDZOBRAZO NA POLJU PROLETARSKO KULTURE.

SOLSTVO

»Pravda« poroča, da se je v Jekaterinslavu otvorilo novo vseučilišče. Torej tudi kubanska pokrajina ima lastno univerzo.

IZ STRANKE

ITALIJAN. SOCIALISTIČNA STRANKA

XVII. Narodni kongres

Florenca 29., 30., 31. dec. 1920

1., 2., 3. januarja 1921.

Strankinim sekcijam!

Strankino vodstvo je na svojem sestanku v Florenci sklenilo, da se skliče XVII. narodni kongres, ki naj se vrši v Florenci v dnevih 29., 30., 31. decembra in 1., 2., 3. januarja 1921.

Radi tega vabimo vse sekcije, ki imajo pravico, da se udeležijo tega kongresa, in pripravljamo, da bodo, zbog izredne važnosti sedanjega trenutka vsi sodrugji napravili vsako žrtev, da bodo zastopani.

Glasom čl. 50. statuta imajo pravico, da se kongresa udeležijo vse ne manj kot tri mesece v stranko vpisane sekcije, računajoč dan sklicanja kongresa (29. december) in raditega ne po septembru t. l. vpisane sekcije.

DNEVNI RED:

1. Imenovanje predsedništva.
2. Imenovanje komisij: a) overovljenje pooblastil; b) razni predlogi.
3. Finančno in upravno poročilo: a) strankinega vodstva; b) Založno družbe »Avanti«.
4. Politično poročilo stranke: a) vodstvo; b) parlamentarna skupina; c) »Avanti«.
5. Poročilo o II. kongresu Tretje internacionalne, teza za tezo (poročevalci sodrugji Bombacci, Graziadei in Serrati, ki so na kongresu v Moskvi zastopali I. S. S.)
6. Adresa stranke: odnošaji z Internacionalno (pozvane bodo frakcije stranke, da imenujejo poročevalce).
7. Program za socializacijo: a) socializacija (poročevalci U. Bianchi in Bordigaj); b) agrarni program (poročevalci: Piemonte, Vittore, Angeli, Graziadei in en delavec, imenovan od Zveze poljedelskih delavcev); c) sindikalno gibanje: tovarniški odbor, delavska kontrola (poročevalci: Giuseppe Bianchi, Gramsci in Colombino); d) nacionalni in kolonialni problem (poročevalci Serrati, Treves in Riboldi).
8. Delovanje stranke v javnih upravah: občine pokrajine, Zveza občin (poročevalci Campanozzi, Filippetti, Pastore).
9. Modifikacije statuta (poroč. vodstvo stranke).
10. Strankin tisk (poročevalci Serrati).
11. Volitve vodstva.
12. Razni predlogi.

Za vodstvo: tajnik

EGIDIO GENNARI

I. Udeležiti se kongresa imajo pravico vse v stranko ne po septembru t. l. vpisane sekcije, ki se udeležijo s tolikimi glasovi, za koliko bodo njihovi člani preskrbljeni z izkaznico do 10. novembra 1920. Od te pravice odpadejo vse sekcije, ki bi do 10. decembra 1920. ne vpsale še pravilno izpolnjene izkaznice.

II. Glasom veljavnega statuta imajo pravico udeležbe na kongresu člani vodstva in poslanci parlamentarne skupine, imajo pa odločilen glas le takrat, ko zastopajo kako sekcijo.

III. Vsaka pravilno vpisana sekcija — kakršno naj bo še število njenih članov — za more na kongresu biti zastopana po enem delegatu.

Sekcije pa, katerih člani presegajo število 200, morejo imenovati več delegatov in sicer enega za prvih 200 članov in drugega za vsakih naslednjih 200 ali za vomek od 200.

IV. Delegate volijo sekcije na posebnem zborovanju z večino glasov.

V. Vsaki sekciji je dana možnost, da izvoli svojim zastopnikom člana, ki je vpisan v drugo sekcijo. Sekcije naj se skrbno izobličijo spremembe določenih delegatov, in v kolikor se to izvanredno dogodi, naj sekcije to sporočijo tajništvo.

VI. Kongresni delegati morajo biti pravilno vpisani v sekcijo svojega bivališča.

VII. Kongresno predsedništvo imenuje, takoj ko je izvoljeno, komisijo za overovljenje pooblastil, ki se takoj sestane in poroča z največjo skrbnostjo.

VIII. Ako zahteva to komisija za overovljenje pooblastil, mora vsak delegat dokazati svoj dejanski vpis v stranko s tem, da se izkaže s svojo osebno izkaznico.

IX. Pri poimenskih volitvah razpolaga vsaki delegat s tolikimi glasovi, kolikor je članov, katere on zastopa.

Kadar je kaka sekcija zastopana po več delegatih, mora ona za vsakega delegata naznačiti število glasov, kateri mu pritičejo.

Da se določi število glasov, ki pritičejo zastopnikom manjšine, se mora število v sekciji vpisanih članov deliti sorazmerno s številom glasov pridobljenih od raznih tendenc na tozadevnem zborovanju sekcije.

X. Volitve se vršijo poimensko vsakokrat, kadar smatra to predsedništvo za potrebno, ali kadar to zahteva najmanj 50 delegatov.

XI. Vsaka sekcija mora kot pristopno pristojbino že vnaprej položiti 10 L za vs

(Predavanje sodr. A. Hreščaka v Sežani)

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

OKROŽNICA

Podpisani odbor okrožja za propagando komunističnih organizacij Vipavske in Soške doline, Brd in Goriške okolice, pozivljajo zaupnika, da vsak v svojem kraju, kjer je najmanj 10 sedemdeset letov pravilno komunističnim sodrugom, ki jih skliče na sestanke, da se izvolijo odbor petih članov, med temi tajnika in poročevalca za list "Dela". Tajnik sklicuje in vodi odbore, seje ter dopisuje s strankinim glasilom.

V prvih se pošilja "imenik" članov, ki naj se izpolni po označenih stolpcih. Izvirni imenik ostane v tajnikovih rokah, prepis poslati je okrožnemu odboru. Izvirnik je točno popolnjevati po pristopih in izstopih.

Komunistične organizacije naj bodo kolikor mogoče obsežne, bodo predstavljale bodoče komunistične občine. Takoj pa se morajo brigati za vse javne zadeve svoje občine. Pri konstituiranju organizacije ima se določiti obseg občine po razmerah kraja tako, da se določi red organizacije in navedejo na prvi strani imenika vse vasi in sela ki pripadajo v skupino.

Prva in glavna naloga odbora je propaganda za stranko in širjenje komunističnih naukov. V to svrhu je najučinkovitejši posel, ureditev kolportage za list "Dela". Dolžnost vsakega organiziranega člana je, da je naročen na en iztis časopisa.

En iztis časopisa mora biti naročen na ime krajevne skupine organizacije ter mora ostati poleg imenika in zapisnika se v arhivu v varstvu vsakokratnega tajnika. Izjemoma je list naročiti po pošti na ime posameznih članov. Praviloma naj tajnik naroči vse liste na svoj račun in njegova naloga je, da list porazdeli med člane. Ob enem je delati na to, da je list naročen in pristopen v vsakem javnem lokalni, kamor zahajajo sodrugi.

V znesek prejet za izdane izkaznice je takoj odpisati po ustanovitvi skupine z imenikom vred okrožnemu odboru, pozneje prispevke pa je oddajati koncem leta, ter vsakokrat kadar skupina pošlje delegata na strankina zborovanja.

Odbor mora takoj v prvi seji po obnem zboru imenovati zaupnika po posameznih vaseh in selih skupine. Naloga zaupnikov je pridobivanje somišljenikov in naročnikov lista "Dela". Morajo pazljivo slediti vsem dogodkom v kraju, obnašati se sodrugov, in sporočiti vsak važnejši dogodek tajniku.

Važnejša vprašanja naj rešuje odbor le s soglasno z zaupniki tako, da jih skliče od slučaja do slučaja na sestanku. Zbor vseh članov naj se sklicuje po potrebi in v zadevah, pri katerih je udeležena cela skupina. Vsako leto naj odbor poskusi za pridobitev javnega shoda v občini, na katerega je povabiti poročevalca okrožnega odbora v svrhu splošnega političnega pouka. Skrbni naj za pouk članov poleg knjižnice, na katerih naj poročajo sposobni domači člani. To je posebno potrebno zato, da se izvežejo domači govorniki. Za teja in načelna vprašanja naj se po možnosti vabijo poročevalci okrožnega odbora, oziroma Strojne zveze, Delavske zbornice v Gorici, ali Delavski zbor v Trstu. Delavci se morajo zavedati, da je napredek in razvoj komunistične organizacije odvisen v prvi vrsti od njih umstvenega razvoja po lastnem trudu in naporu. Polna odvisnost od intelektualcev t. j. ljudi, ki imajo višjo šolsko izobrazbo, le zavira naš notranji moči stranke. Delavci lahko vedo, da je prišel prvi razmah komunistične stranke od samoukov iz vrst ročnih delavcev in le od onih intelektualcev, ki so svoje svoje znanje posvetili stranki in so imeli v stranki svoj obstanek.

Dolžnost odbora je, da dela in pazi na to, da se vsi delavci organizirajo strokovno. Pri tem naj se tajnik skupine obrača naravnost na strokovnega tajnika Franca Kosića pri Delavski zbornici v Gorici, Via Carducci št. 23. Kjer je dovoljno število delavcev ene stroke, ustanoviti je potrebno strokovno društvo, sicer je pa po navodilu strokovnega tajnika prigrabit delavce redkejših poklicev, da se organizirajo po okraju ali okrožju.

Poleg vsake politične organizacije je ustanoviti izobraževalno organizacijo, kot oddelke delavskega Višjega kulturnega sveta v Trstu. Radi ustanovitev se je obrniti na tajnika sveta.

V vsacemu večjemu okraju, mora odbor delati na ustanovitvi poljedelskih gospodarskih združenj. O tem obratovati se je naravnost na sodr. ing. Karla Gustinčiča, Delavske zadruge (Cooperative Opere) v Trstu.

Vzavajajo izkaznice ima plačati član takoj po podpisu pristopa po L. 4.— v roke tajnika, ki grede vodstvu pokrajinske organizacije v Trstu in osrednje v Rimu. Za propagando in pokrivanje stroškov okrožne organizacije plačavati mora vsak član po L. 1.— na mesec. Dotični znesek naj pobirajo zaupniki ter oddajajo od meseca do meseca tajniku. Kdor ostane ti ne mesece dolžan in ne plača na poziv zastavnikov tajnika ali ne izpolnjuje svojih dolžnosti, se izloči iz organizacije. Iz nabranih mesečnih vplačil okrožni odbor vse stroške propagande, po možnosti nastavi krožnega tajnika, ter nakazuje in zalaga stroške delegatov za okrožne sestanke, pokrajinske zborovanja v Benetki Juliji in strankarskega zborovanja v Italiji. Skupno zalaganje stroškov okrožne organizacije je potrebno, da se porazdeli breme v enakem razmerju na vse člane skupne organizacije.

Dne 31. decembra 1920. in sledeče se bo vrnil v Florenci prevažen strankarski zbor, Vsaka skupina ima dolžnost poslati enega delegata, kjer število skupine preseže 200 članov, izvoliti je z vseh dajših 100 po enega. Tajnik naj naznani okrožnemu odboru točni razpise. Tajnik naj naznani okrožnemu odboru točni razpise. Tajnik naj naznani okrožnemu odboru točni razpise. Tajnik naj naznani okrožnemu odboru točni razpise.

Ta okrožnica, ki naj služi odborom kot pravilnik, ima namen ustvariti organizacijo trdnega podloga. Kakor mora imeti vsak živ organizem orgodje in vezivo ter sokove, ki se prevajajo in odvajajo po žilah, tako je tudi politični organizaciji potrebna oblika in stvarni red. Delo pa je ustvarilo sloveski um z vsem svojim hrepenenjem po boljšem in višjem. Vztrajno delo vsakega člana organizacije, da komunističnemu gibanju vsebino in dušo.

Torej na delo za organizacijo, na delo za strokovno in umstveno izobrazbo. Čitajte in razpravljajte, čutite, da je od znanja in skladnosti članov odvisna komunistična organizacija!

Okrožni odbor komunistične organizacije
za Brda, Soško in Vipavsko dolino in goriško okolico

Narodni kongres

Sekcijam ponovno naznanjamo, da je strankin kongres določen na dneve 29. 30. in 31. decembra 1920. in 1. 2. 3. junija 1921. leta. Sekcije, ki bi ne sprejele se obrazcev za pristopne izjave na kongres, naj slednje takoj zahtevajo. Vse sekcije morajo skrbeti, da pošljejo pristopnice, posluščujoč se vabilom priložene izkaznice, katero naj se primerno in jasno spolni v svrhu izogiba zmešnjav in znatnega povečanja dela.

Funkcija posameznih Zvez ni mogla biti slabša od one glede razdeljevanja izkaznic. Danes večji del Zvez ni v stanju, da nam da — in nam tudi ne da — seznanjajo sekcij in števil v posamezne od njih vpisanih sodrugov. Ako pa nam kaka Zveza pošlje sezname, so oni v polnem nasprotju z našimi zapisniki držanji z veliko skrbjo, ki postane sedaj brezkoristna.

Upravni tajnik: Luigi Voghera.

SODRUGI! Spominjaj se ob vsaki priložnosti, "DELA", svojega glasila! Nabiraj "DELA" novih naročnikov in odjemalcev! Širi povsod "DELO" med delavce in kmeti!

Domači vestnik

Delavska zbornica - Trst

Danzanedvom se odpušča delavce iz raznih številnih zavodov radi pomanjkanja dela. V kraljevstvu poostrojuje industrijsko krizo gospodarji, ki si hočejo zopet pridobiti pravice, katerim so se morali odpovedati po zasedbi tovarn in sprejemom rimske pogodbe. Tudi število brezposelnih poljedelskih delavcev je ogromno, a poleg tega se hoče baš sedaj podražiti kruh.

Socialistična parlamentarna skupina je predložila pred nekaj dnevi parlamentu interpelacijo glede industrijske krize in brezposelnosti. Toda da bo ta parlamentarna akcija imela uspeh:

1. Morajo vse Delavski zbornici pripadajoče organizacije javiti natančne podatke o morebitnem odpustu delavcev iz raznih industrijskih podjetij. Omeniti se mora tudi vzroke odpustitve in natančno pojasniti morebitne slučaje represalij, ki se izvršile.

2. Zamuditi ne smejo nobene prilike, da brez odlašanja pospešijo v krajevnih in osrednjih organizacijah potrebne korake v svrhu ublaženja posledic brezposelnosti s sredstvi, katere narekujejo posamezne okoliščine.

Vse naše organizacije so dolžne, da javijo gorinavedene podatke tajništvu Delavske zbornice. Je to neobhodno potrebno, kajti zbornica zamore le na podlagi zanesljivih podatkov začeti uspešno borbo proti brezposelnosti in brezobzirnim gospodarjem, kateri povzročajo in pospešujejo isto. **Tajništvo Delavske zbornice.**

Predložitev obrtnih dovoljenj v potrdilo. — Tukajšnji civilni komisariat za Trst in okolico ugotavlja, da precejšnje število obrtnikov se ni zadovoljilo odloku od 15. marca 1919., št. II-19aa/1. ki se tiče števil, obrtnih in trgovskih podjetij v Trstu in okolici, in vabi vse tiste, ki do danes še niso predložili v potrdilo svojih obrtnih dovoljenj, ki jim jih je izdala bivša vlada, naj storijo to do 31. decembra 1920, in opozarja, da bodo po tem roku razveljavljena vsa dovoljenja, ki niso bila zopet potrjena ali predložena v zopetno potrditev ter da se bodo njihovi obrati zaprli brez odlašanja.

Cenzura pisemske pošte za Ogrsko odpravljena. Cenzura pisemske pošte, namenjena za Ogrsko, je odpravljena. Cenzura pri generalnem civilnem komisariatu cenzurira še nadalje pisma za Jugoslavijo (Slovenija, Hrvaška in Slavonija, Srbija in Crnogora).

Plačevanje davkov. Davčna uprava v Trstu naznanja, da se morajo 11. decembra 1920. plačati v tukajšnjem davčnem nradu (Evangeljski trg 2/1) ti le davki: 1.) četrtletje davka na hišne najemnine, oziroma 5% najemninških pristojbin; 2.) drugi polletni obrok dohodninskega davka in obroki na dohodnino kakor tudi drugi polletni davek na večje plače. Ob tej priložnosti se opozarja vnovič, da se davkoplačevalcem, ki so dosedaj plačevali direktne davke za leta 1919 in 1920 v lirah po menjalnem ključu 40%, ne bodo štete zastale obresti na dodatek 60%, od 1. 7. 1910. dalje, če se tozadevna razlika plača tekom meseca decembra t. l.

Zvišanje pristojbin za pošiljanje poštinih zavojev v inozemstvo. Pošto in brzojavno ravnanje v Trstu naznanja: S 1. decembrom se zviša sedanjih povisek 50% za vse pristojbine za poštne zavoje. n. menjene v inozemstvo, na 200%, tako da bodo pristojbine, navedene v tarifi, potrjene.

Zvišanje invalidske pokojnine. Mestni magistrat sporoča: S kraljevim odlokom od 7. junija 1920, št. 738 so bili dovoljeni invalidom novoviški pokojnine z ozirom na obseg pohajbečnosti. Da izvedo prizadej invalidi za nove ukrepe, se sporoča naslednje: A.) Od 1. julija 1920, se dovoli pohajbenim vojakom in vojni invalidom kot dodatek k pokojninam in obnovljenim nakazilom, ki jim gredo: 1.) Povisek 1800 L na leto v sledečih slučajih: a) v slučaju izgube obeh rok ali deseti ali devetih prstov na njih, vstevši pale; b) v slučaju popolne osleposti, ali omejitve pravilne vid-e ostrosti; c) v slučaju motenja razuma ali pohajbenja centralnega živčnega sistema, ki bi imelo za posledico silne izpremembe v organem in družben življenju; d) v slučaju tuferkaze ali drugih boleznih, tako težkih, da imajo za posledico popolno nezmožnost za vsako fizično delo. 2.) Getova svota denarja, v slučaju, da obstoja še druge bolezni, razen one, ki daja pravico do prispevkov I. kategorije, po z. o. od 20. majnika 1917, št. 876, in sicer: za kako drugo bolezen, ki se more pripisovati I. kategoriji 2000 L; za kako drugo bolezen, ki se more pripisovati drugi kategoriji 1200 L; za bolezen, ki se more pripisovati III. kategoriji 1000 L; za bolezen, ki se more pripisovati IV. kategoriji 800 L; za bolezen, ki se more pripisovati V. kategoriji 600 L; za bolezen, ki se more pripisovati VI. kategoriji 500 L; za bolezen, ki se more pripisovati VII. kategoriji 400 L in za bolezen, ki se more pripisovati VIII. kategoriji 300 L. V svrhu do-sege poviška 1800 L ali bolniške doklade se bodo morali invalidi, ki smatrajo, da imajo od tega pravico, podvreči zdravniškemu pregledu in bodo morali v ta namen predložiti prošnjo najbližji orožniski postaji ter pokazati ali odlok, s katerim se jim nakazuje pokojnina, pokojninsko knjižico ali kako drugo izkazilo, iz katerega je razvidno, da bi se pesamezniki v sled zdravstvenih razmer morali pregledati na domu ali ne bi mogli iti k zdravniški komisiji bodo morali priložiti prošnjo tozadevno zdravniško, izprčevalo. — B.) Od 1. julija 1920. dalje, se zviša dopolnilni povisek, ki so deležni vojaki, vpisani v I. pokojninski kategorijo, na 200 L za prvega sina, na 175 L za drugega sina in na 150 L za vsakega drugih sinov.

Proti prodaji belega kruha po hišah in na ulici. Generalni civilni komisar je uvidel, da se prodajanje belega kruha po hišah in na ulici čim-bolj izrablja in da se taki prodajalci in prodajalci večkrat pregrešijo proti obstoječim zakonom glede prodajnih cen. Vočigled tem nedostatom je do-ložil sledeče: Kogar se zaloti pri prodajanju belega kruha na ulici ali pa po hišah, ta bo takoj are-tiran in odvoden k politični oblasti prve stopnje, katera bo postopala proti krivcu v smislu gorinavedene določbe. Proti kazni, katero se bo na-ložilo krivcu, ne bo imel morebitni rekurz nika-kega uspeha in raditja se iste ne bo na noben-način odpravilo ali prelozilo.

Proti prodaji belega kruha po hišah in na ulici. Generalni civilni komisar je uvidel, da se prodajanje belega kruha po hišah in na ulici čim-bolj izrablja in da se taki prodajalci in prodajalci večkrat pregrešijo proti obstoječim zakonom glede prodajnih cen. Vočigled tem nedostatom je do-ložil sledeče: Kogar se zaloti pri prodajanju belega kruha na ulici ali pa po hišah, ta bo takoj are-tiran in odvoden k politični oblasti prve stopnje, katera bo postopala proti krivcu v smislu gorinavedene določbe. Proti kazni, katero se bo na-ložilo krivcu, ne bo imel morebitni rekurz nika-kega uspeha in raditja se iste ne bo na noben-način odpravilo ali prelozilo.

Proti prodaji belega kruha po hišah in na ulici. Generalni civilni komisar je uvidel, da se prodajanje belega kruha po hišah in na ulici čim-bolj izrablja in da se taki prodajalci in prodajalci večkrat pregrešijo proti obstoječim zakonom glede prodajnih cen. Vočigled tem nedostatom je do-ložil sledeče: Kogar se zaloti pri prodajanju belega kruha na ulici ali pa po hišah, ta bo takoj are-tiran in odvoden k politični oblasti prve stopnje, katera bo postopala proti krivcu v smislu gorinavedene določbe. Proti kazni, katero se bo na-ložilo krivcu, ne bo imel morebitni rekurz nika-kega uspeha in raditja se iste ne bo na noben-način odpravilo ali prelozilo.

Vsakdanje veržništvo v Trstu. Trgovina z aprovizacijskimi živila zavzema vedno širši obseg. Veržniški prodajalci in prodajalke prodajajo pod roko sladkor, belo moko in posebno "bigge" po nezastisljanih cenah. Civilni komisar je povelil različnim patrolam nalogo, da nastopijo najstrožje proti takim elementom. Zalovljenih je bilo par velikih in malih veržnikov in kar naenkrat je jenjalo to prekoristno delovanje. Pred par dnevi se je odločilo poveljstvo občinskih redarjev, da naredi konec temu prepovedanemu trgovanju. V sredo jutraj je odpisalo močno patrolo, obtočje iz občinskih redarjev in karabinerjev, katera je izvršila številne preiskave v sumljivih trgovinah. Zaplenila je 30 kvintalov žita, 12 kv. bele moke in precej sladkorja. To se je odpo-sla na občino in se bo razdelilo med ustanove javne dobrotelosti.

Kumarjev koncert v Šklednju. Dne 11. decembra priredil pianist g. Srečko Kumar koncert v dvorani "Gospodarskega društva" v Šklednju. Sodelujeta tudi g. cna Avreljia Sancin in g. Karel Sancin, član ljubljanskega kvarteta "Zika". — Spored bo zelo bogat in bo vseboval pesmi slovenskih skladateljev: A. Lajovica, O. Deva in Iv. Grbca. Poleg pesmi se bodo proizvajale skladbe za klavir in za gosli, in sicer sledečih mojstrov: L. v. Beethovna, Fr. Chopina in Vitezlava Novaka. — Koncert se ponovi tudi v Gorici, Tolminu, Idriji in Postojni. Kdaj, se objavi pravočasno.

Godbeno društvo na Proseku priredi v ne-deljo 5. decembra ob 16 uri v Starčevi dvorani na Proseku koncert z zanimivim programom.

Žrtv alkohola. V sredo so našli v morju pred svetilnikom truplo 29-letnega mladeniča, katero so uslužbenci pomorske rešilne postaje spravili na obrežje s tenderjem št. 66. Poklican je bil pristaniški zdravnik, ki je dognal, da je nastopila smrt vsled utopljenja šele pred par urami. V žepih nesrečnika se je našlo le 13 lir. Mrljica so spravili v mrtvašnico mestne bolnice, kjer se je spoznalo v utopljenca težaka Valentin Kolenc, bivačoteja v ulici Commerciale 14. Navedeni je bil uslužbenec pri tržaškemu Lloydju. Kasneje se je zvedelo, da je Kolenc prejšnji večer preveč popilval po mestu. V pijanem stanju se je vračal ob obrežju na dom in je padel v morje, ne da bi bil kdo zapazil to nesrečo.

Delavski pregled

Stavbinkim del vsem!

Kakor smo že objavili v "Delu", je Zveza stavb. delavcev v Italiji ugodila naši želji stem, da članom Zveze slovenske in hrvaške narodnosti da vsak mesec eno številko "Dela" brezplačno. Uredništvo "Dela" da na razpolago Zvezi eno stran lista tiste številke, katero se bo našim članom razdelilo. V tej številki se bo objavljalo vse vesti in objave naše Zveze — kakor tudi vse vesti o gibanju stavbinkim delavcev, bodisi na strokovnem, kakor na združnem polju. Ta številka "Dela" bo glasilo stavbinkim delavcev v Juljski Benetki.

Prva številka "Dela" za stavbinske delavce bo izšla v petek 17. t. m. in se bo poslala vsem podružnicam stavbinkim delavcev, ki imajo člane slovenske in hrvaške narodnosti.

Dolžnost vseh teh podružnic je, da nam takoj sporoče, koliko iztisov lista potrebujejo za svoje člane — kakor tudi, da nam vedno poročajo o vseh važnih dogodkih v svojih krajih, ki se tičejo stavbinkim delavcev.

Podružnice morajo skrbeti, da bodo vsi naročeni iztisli takoj razdeljeni med člane, da ne bodo listi ostajali po podružnicah. Nočemo, da bi bili člani brez lista, — kakor tudi nečemo, da bi listi ostali nečitani.

Vse podružnice morajo sporočiti število iztisov, ki ga potrebujejo, najkasneje do 15. t. m.

Vsa naročila, kakor tudi vsi dopisi, ki se tičejo stavbinske številke "Dela", je poslati na s. Josipa Petjeva, Trst, Corso Garibaldi 31.

Sodrugi zanimajte se za to svoje glasilo, dopisujte in skrbite, da ga bodo vsi člani čitali in širili.

Zveza Stavbinkim delavcev v Italiji, dolžno tajništvo v Trstu.

Shod cestarjev v Gorici. Shod cestarjev iz Furlan je in Krasi se vrši v nedeljo, 5. decembra ob 12. v prostorih Delavske zbornice v Gorici in ne ob 8., kakor smo pomotoma priobčili v listu.

Višji kulturni svet

Barkovlje. V soboto 4. t. m. ob 20-ih bo predaval v prostorih "Ljudskega odra" gostilna "Scheimer" sodrug Regent o "sedanji politični situaciji". Ničnej ne manjka!

Opatlja. V nedeljo 5. t. m. se višji shod v društveni dvorani. Govoril bo sodrug M. Lovko iz Trsta.

"Ljudski oder" Sv. Jakob vabi vse člane na važni sestanek, ki se vrši v nedeljo, točno ob 10.30. Ob enem se naznanja vsem onim, ki se zanimajo za godbo na pihala, da se pričnejo v najkrajšem času vaje. Kot strokovnjak godbe in peja bo podučeval sodrug Dešak Humbert. Podučeval bo tudi mandolinistično skupino. Vendar se je posrečilo posrečilo odboru po dolgem trudu, da je pridobil osebo, ki bo zastavila vse svoje moči za skupno delovanje in kulturni napredek naše mladine. Priidite vsi!

"Ljudski oder" v Solkanu poziva vse člane društva, kateri se niso dobili društvenih izkaznic, da pridejo po iste v društvene prostore sodruga Markiča, solska ulica v Zabjeh kraju. Tem-potom pozivlja alagajnik vse one ki imajo za poravnati mesečnino, da prej ko mogoče to store, saj to je njih dolžnost!

"Ljudski oder" v Sežani bo imel o nedeljo 5. t. m. ob 14. in pol predavanje Al. Hreščaka v Šmucovi dvorani o "Združništvu".

Tuja valuta na tržaškem trgu

	Trst, 2. decembra 1920
Neprepeljene krone	6.— 8.50
avstrijsko-nemške krone	5.50 — 6.—
češko-slovaške krone	32.— 33.—
dinarji	77.— 78.—
leji	39.— 40.—
marke	39.— 40.—
dolarji	27.10 — 27.20
francoski franki	164.— 164.50
švicarski franki	420.— 422.—
angleški funti, papirni	95.— 95.50
angleški funti, zlati	110.— 112.—

Iz dežele

ČEZSOČA. Ni dolgo časa od tega, ko je bil objavljen prvi dopis iz naše vasi v našem "Delu". In naš gospodici, katere je dopis malo požgalkal, se poskočili, — hoteli so protestirati ter poslali po-pravek. Ker so si pa zamislili da bi le utegnili priti iz slabega na slabše, so to misel opustili! Obekli so se v slonovo kožo! Ta je menda za vse udarce in zbijadje neobčutljiva! Molčali smo; a ko vidimo, da so pri nas razmere postale zopet neznosne, smo se vendar odločili, čeravno težko, poslali v širni svet vest, v kako lepih raz-merah mi tukaj živimo. Pogledimo torej malce naše sloraško življenje! Nam se godi pač, — kot Bogu na Francoskem! pravi Nemeč.

Torej glejmo v prvi vrsti našo nad vse izpo-polnjeno aprovizacijo; naši gospodje in z nji-mi vred lovski gospod tajnik, si naprosijo apro-vizacijo vsaka dva meseca enkrat. In ko pride vse hkratu, ne more revno ljudstvo vsega plačati! Zadržni so imeli v Bovcu sladkor po 6.40 L kg, to je bil aprovizacijski, potem nato sledeči teden so razdeljevali prosti sladkor po L 13.20 kg. Ta sladkor so vzeli oni ljudje, ki so hoteli. Potem so dali tam prvi teden koruzno moko, drugi ledeno belo! Zakaj pri nas ne tako! Pri nas so razdeljevali vse skupaj in so seveda dobri in slabi sladkor zmesali; pomešali so tudi ceno in prišla je zmes, ki je veljala 9 lir kg! Ljudstvo nima denarja in ni moglo kupiti. Zakaj se ni delilo kot v Bovcu, vprašamo našo gospodo? Kdor nebi bil hotel vzeti draga sladkorja, bil bi istega pustil.

In če se nih stvari ne more razdeliti naenkrat, naj se pusti za drugič! Zakaj bi kupoval naš sladkor lovski gospod tajnik in delal dobiček! Mi zahtevamo red v ta naš kaos! Gospodje, ure-dite in napnite vaše trile močgane, da bodo v stanju priti iz te zmešnjave!

Sedaj pride druga točka. Občina je revnim dvrjem pustila posekati stavbeni les; sklenila je z istimi pogodbo, da pusti po končanem se-kanju in ko bodo drva na mestu tekem 14 dni zmeriti in jih bo tudi izplačala. Les je tu, 14 dni je že preteklo; zakaj hoče občina istih zmeriti? Če istega nima, zakaj hoče pa sklepati pogodbe? Seveda, kjer mora gozd prodati za poldrugi sto tisoč kron mesto za pol milijona, tam zna držati! A ko se gre za izplačati uboge delavce občinare, tega ne more storiti naša z dolgovi blagoslovljena občina.

Se eno reč imamo povedati, ki nam leži na srcu, in ta je ta-le: Vsak od nas občinarev, ki plačujemo v občino, imamo pravico v našem gozdu posekati na leto po 4 kv. m. drv. A to merco vidi samo naša slava občina pri nas za naše ljudi. Gospodu tajniku v Bovcu jih odmeri celih 12 kv. m. ali "šest klatrov" po našel! In gospodu kaplanu tudi še večjo mero kot nam. Odkod imajo oni večjo pravico kot mi? Če rabimo gos-poda tajnika, ga moramo plačati; isto velja tudi za gospoda duhovna! Se za poslednji zakrament je treba plačati. In vse je treba plačati! Sodrugi, kakor je bilo sklenjeno, ne sme nobeno poleno čeč mosti! Mi ne damo dotičnima gospodoma več kot drugim občinarjem! To je naš sklep in to naj izve cel svet. Kdor ni z malim zadovoljen, velikega vreden ni!

Zdravo sodrug! — Več socijev.

CERKNO.

Kakor povsod je tudi pri nas gospoda zelo naobražena. Obnaša se prav podobno fašistom; razlikuje se samo v toliko da z orožjem v roki še ne napada. Napada pa ob vsaki priliki po gostilnah in kjer koli naše sodruge z boljševiski in podobnimi besedami. Pojmuje pa ne niti sama kaj je boljševisem. Ako bi ga, bi bila najbrž drugačnega mnenja kot je danes. Očita jim, da so komunisti prodali narod Italiji; psuje jih kod izdajalce i. t. d. Vprašamo jih, kedo je staval in glasoval v italijanski zbornici za predlog naj se dovoli v zasedenem ozemlju ljudsko glasovanje? Vprašamo jih kdo je barantal po Parizu, Londonu, S. Remu i. t. d. in končno določil meje Jugoslavije in Italije v Santa Margareta Ligure v Italiji. Kdo je pri šampancu v vilah sklepal mirovne pogodbe in delil sužnje izkoriščevalcem ene ali druge države. Ali boljševiski? Zdi se nam, da so bili Vam in Vašem mišljenju podobni elementi najbližji. Kar Vas je bogaboječih se za-hvalite vaši iz Rima diktirani politiki, saj ste vendar lahko zadovoljni, da imate priliko živeti v državi papeža. Kaka sreča! Kar pa Vas je bolj naprednih, se zahvalite pa Vašim bratom onkraj, ki so po Vaših izjavah Vas prodali ne pa bolj-ševiski. Nas pa pustite pri miru, ker je vse za-zonj, mi gremo po naši zaščiti poti naprej ne oziraje se na to kaj Vi sanjate. Za nas je vse enako, mi ne poznamo nobenih mej, naša meja je cel svet. Reševati in črtati meje na podlagi narodnosti je lepa beseda za take ljudi kod ste Vi in Vam podobni. Za nas velja samo to, da rešitev proletarijata je mogoča samo potom me-dnarodne združitve vsega proletariata v komu-nistični federativni sovjetski svetovni republiki. Za enkrat naj bo dovolj, ako Vam je prav? Če pa Vam ni še dovolj jasna naša pot, Vam lahko še kaj pojasnimo.

BOVEC.

Podpisano tajništvo naznanja tem potom vsem našim sodrugom, ki so odborniki ali zaupniki: Redne seje se vrše vsak četrtek ob 8. uri zvečer v znanem prostoru; glavne seje se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu, k tem ima dolžnost priti vsak odbornik in zaupnik, da izve, kaj dela or-ganizacija, kakšen obračun se vrši in tako na-prej. Če se sodrugi zanimajo za seje, se istih lahko udeleži tudi če niso odborniki. Nasprotni-kom je vstop prepovedan.

Kakor je vsem našim sodrugom znano, so uboge vdove in sirote pogorele na Žagi. Kaj se pravi dandanes pogoveti in ne biti nič zavoro-an ve vsak mehko čuteči sočlovek. Sodrugi, ki se o-povedo v ta namen eni četrtinki vina, naj da-ujejo to svoto pri podpisnem tajništvu, ali naj pošljejo denar istemu po znanih jim zaupni-kih. Vsak dar se s hvaležnostjo sprejme, ker je res za revež! Sodrugi, pokažite vaše dobro in pravo socialistično srce! Pokažite, da ste res socialisti in da niste taki samo pri kupici vina. Naša parola mora biti: "pomagaj svojemu trepečemu sobratu kjer moreš!" Več o tem se bo sklenilo dui prvi glavni seji. Sklep iste objavimo pravočasno. Vsem sodrugom najlep-sajrsneje pozdrave, z rdečim zdravju.

Tajništvo polit. organizacije.

SPODNJA IDRIJA.

Vsaka stranka, delavski nasprotna, ima svoj naraščaj, da mu udahne svoj buržuazni duh da

napravi iz njega živo barikado, ki bo branila, ko doraste, buržuazijo proti delavstvu, ako ravno je mnogokrat isti naraščaj sam sin izkoriščanega proletarijata.

Dobro si zna naša buržuazija postiljati da lahše a slajše si. Seveda ima ona vsa sredstva na razpolago. Z denarjem in drugimi pripomočki si pomaga, da spravi v svoje kremplje in pod svoj črni plašč že mladega solarja, ki ga potem iz-korišča vse življenje.

Res, da se ti mladi fantje ne zavedajo svojega položaja; zraven tega se jim nudi še razne sla-sčice ki jih tudi vlačijo v družbo izkoriščevalcev, ter prodajajo sami s tem nezavednim potom prostovoljno svojo proletarsko kri.

Vsem temu odgovarja fakt 5-letne vojne v ka-teri je tekla v potokih samo proletarska kri.

Ker pa naša črna buržuazija le ni hotela mi-rovati in je hotela spravljati mladino še nadalje v svojo temo, so dali delavci v Spodnji Idriji par sodrugom nalogo, da morajo obnoviti našo mladinsko organizacijo, kjer se bo naša mladina izobrazovala v komunističnem duhu. To bo res-nično v prid njej sami in vsem bodočim potom-cem.

Ti sodrugi so nabrali lepo število članov, ter sklenili na dan 21. XI. 20. ustanovni občni zbor mladinske organizacije. Izvoljen je bil odbor, ki zna res misliti, da bo dobro vodil to mlado or-ganizacijo naprej, da bo napredovala in bo sku-sal pridobiti še tiste mlade fante, ki so že zape-ljani pod plašč izkoriščevalcev.

Tovariši mladeniči, og

Je-li človek res vzvišeno bitje?

PIŠE: NASTJA. — (NADALJEVANJE)

Zadnji moj dopis je površno orisal našačno in krivo vzgojo vladarjev in državnikov. Zanimarjala se je pri njih vzgoja duha in vzgoja srca, in tako je prišlo toliko gorja nad ubogo, nesrečno in nedolžno človeštvo.

Ako bi bili vladarji in državniiki drugače vzgojeni, ter samostojni možje, ako bi imeli vzgojo srca in vzgojo duha, bi danes človeštvo ne ječalo pod težo gorja in obupa in vojna pošast bi ne bila uničila toliko upolnih bitij, katera so morala prarano pod grudo. Danes bi ne bilo toliko pohabljenec!

Kdor ni sam pohabljen, ne more pojmiti tega strašnega gorja! Tak pohabljenec je najnesrečnejše bitje. Zaveda se, da je žrtev tuje zlobe. Zaveda se, da je bil orodje v rokah brezvestnih špekulantov, kateri so se igrali z njegovim imetjem, njegovo srečo in njegovim zdravjem in življenjem. Oropal so mu vse — ostalo mu je le golo življenje. In to — življenje? Zagrenjeno mu je do groba! Mrtve je med živimi! Nihče ne razume njegovega gorja; medtem, ko on, nežno čuteče bitje, prenaša gorje celega sveta, se za njegovo trpljenje nihče ne zmeni. Pomilujejo ga pač, ali to je še huje za njegovo sklečano rano, ker ni zaslužil pomilovanja, pač pa gorke ljubezni.

Odšel je od doma čvrst, krepak in mlad. A vrnil se je — moj Bog — sirota. Da, sirota, popolna sirota! Njegovi so ga z navdušenjem sprejeli, ko se je vrnil iz vojnih polj, strit in zmučen na duši in telesu. Zlezel si je smrti, katera bi ga bila rešila te pekoče bolesti. Ali ni je bilo! Vzeti si življenje? Tega ne sme! Bil bi zopet zločin. Biti zločinec samega sebe, ne, tega ne sme! Biti hoče junak! Živeti hoče za svoje, koristiti jim hoče. — Kako to, še sam ne ve! Ali zaveda se, da je član velike človeške družbe! Zaveda se, da ima pohabljen ude, da duša njegova je velika, je vzvišena nad zlobo onih, ki so krivi njegove nesreče. Pohabljenec je, ali le telesno. Njegova duša, ta plemenita božanstva duša, ga bodri, osrčuje. In v njej najde on tolažbo in uteho.

Le njej, duši svoji, zaupa vse a ona ga nikdar ni varala! Ni ga zapustila v največjem obupu. Bodrila ga je, ter mu kazala njegove kreposti. Odkrila mu je vse zaklade, katere hrani za njega, da se jih lahko poslužuje, kadarkoli se mu poljubi. Kako nizko pod njem stoji oni, ki so krivi njegove nesreče.

On ima čutečo, plemenito dušo, mehko in blago srce. Opušča svojim rajbljem, ali svet jim ne more, jim ne sme odpustiti človeštvo ne sme več dovoliti medsebojnega klanja. Pred svetovno sodbo s takimi zločinci! Svet naj jih sodi! Sodijo naj jih vsi pohabljenec, katerih je na milijone! Sodijo naj jih sirote, katerih je tudi na milijone! Kaj pa z onimi, ki spijo spanje pravičnega, katere je vojna pošast zagrebala v cvetju let?

Mesto njih so njih vdove, sirote, osiroteli očeti in matere! Vsi ti hočejo zadoščeno za storjene jim krivice. Zadoščeno hoče njih mladenčevanje za vse grozovitosti, katere je vojni zmaj napravil tekem 5tih let. Zmaj treba streti glavo, ter ga napraviti neškodljivega. Da se to doseže, bodo pripomogli vsi in največ pohabljenec sirote, žive priče vojnih grozot.

Petletna vojna ni še izpametovala državniške in njihovo zgrešeno politiko. Ni jih izučila zgodovina, da krivične države zginejo iz površja, ter da ostane le kletve onih, katerih žrtve so bili. Naučili se niso ničesar! Kako bi se in kje?

Pri zeleni mizi, v obliki podkve? Tam so le gole fraze, nakupični papirji. Tam naj se uče spoznavati narode in njih duše?

Ali kaj duše? Kaj brigajo duše narodov take modre moze. O človeški duši niso nikdar mislili — potrebovali je niso!

Naučili so se le tajne diplomacije. Tajna diplomacija pa nima ničesar opraviti s človeško dušo.

Smehljajočega obraza si diplomati različnih držav podajajo roko. Smehljaje razpravljajo, o strateških mejah, med tem ko bi najraje — vsak diplomat nograbil vse, ter v srcu kuže načrt, da nograbi prihodnosti ko se mu posreči: kos zemlje, nekaj hribov, morsko obrežje, seveda z morjem, rudokope itd. Ako bi kdo vprašal te smehljajoče se diplomate:

Pa ljudje, ki žive na tem ozemlju, na tem obrežju, na teh planinah, na teh hribovih, kaj poredko, ko jim kradete njih last, njih imetje, njih reke, njih vode, njih morje in njih lastnino?

»Ha, ljudje? Kaj nas pa brigajo ljudje?« Ako niso zadovoljni, naj grejo drugam! Ali za Boga oni so rojeni tam! To je njihov dom, njih rojstni kraj! Ona zemlja, katero ste si med seboj razdelili, ona zemlja je njih last. Si je ne morejo naložiti na ramena, pa iti s trebihom za krmom! To zemljo ljubijo — na njej so živeli njih dedje in pradedje. Na njej so se mučili, jo zalivali z znojem in s solzami. Zdal naj jo nuste? Naj grejo?

Ti učeni diplomati, ti zgornjencji z rameni na tvoj ugovor. Se ti zaničljivo nasmehejo na tvoje opazke.

—Kaj nas briga njih dom in njih čustva! Strategija zahteva, da si med seboj delimo tako, kakor je bolje za nas. Ljudstvo mora molčati, ter ne sme ugovarjati ničesar.

Te modriane bi rada neljala med ljudstvo, med čuteče ljudstvo, da bi mogli gledati prizore kakor sem jih videla jaz z lastnimi očmi. Sključeni starčki, možje in ženske so plakali. Drugi so kleli ali gledali nemo pred se. Ah zakaj ne sme peró naslikati, kar je duša viden v duši tega izmučenega, strtega ljudstva, s katerim se dela kakor z nemo živino in se ga ne vpraša, kakor in kje hoče živeti, da bo srečen.

Zanimarja, zlorabi se plemenitost ljudstva, ter se ga onesreča. In vendar kako bi bili lahko vsi srečni na tej zemeljski krogli, da na njih ne žive diplomate ter ne trgajo to ubogo zemeljsko kroglo. Prostora na njej bi bilo za vse ljudi in vsi bi imeli vsega zadosti.

Ljudstvo vseh narodov je dobro, je blago, ima blago plemenito dušo, usmiljeno in dobro srce.

To ljudstvo nadkriljuje v svoji plemenitosti duha in dobrote srca vse diplomate in državniike, kar jih živi na naši zemeljski krogli. To ljudstvo, da sme odločiti meje, bi jih določilo tako:

»Dobri sosed moj! Ako imaš premalo zemlje, imam je jaz dovolj; priki k meni, obdeležoval jo bodeva skupno, ter skupno uživala zemeljske sadove.

»Pa obrambne meje?« bi vzkliknil diplomat.

— Meje ne potrebujemo, ter jih tudi nismo, bi reklo ljudstvo. Vase umetne meje se menjajo po vsaki vojni. Mi pa vojne — tega človeškega gorja nečemo nikdar več!

»Pa strategija, pa hribovje?« bi začudeno vprašal tak okosteneli državnik.

Hribovje je onega, kateri prebiva na njem, da žnjim zalaga dolino lesom, živino, in kurjavo.

»Pa morje! Morje čegavo bode?«

Morje ne bode nikogar, ali pa vseh! Morje, reke in jezera so last narode. Priroda jih da kot dobra mati vsem na razpolago.

Brodati, ploviti sme vsakdar, komur se poljubi, ter vsak zemljan ima pravico se posluževati vodnih sil in njenih dobrot brez razlike države in meje.

Izbulili bodejo oči, ter preplašeno vzklikali ti steroški modriani.

»Pa narodnost? Kateri jezik bode imel prednost? Katera govornica bode nadkriljevala druge govornice?« hiteli bodo povpraševati vsi vprek.

Oh da, jezik govornica, ta vam dela še največje preglavice. Le pomirite se gospoda, da vam pojasnim:

Jezik, oziroma govornica, je last duše vsakega posameznika, ravnotako kot: vid, sluh, tip, voni in okus.

Najvažnejši vseh čutov za vidom je govornica. Govornica je last duše, ker z govornico se postane človek plemenito bitje.

Tudi živali imajo 5tero čutov, ali ker jim primanjkuje dar govornice, niso popolno razvita bitja, med tem ko je človek plemenito in popolnoma razvito bitje. Le potom govornice se človek spoznačuje ter hiti proti svojemu določenemu cilju.

Ločiti nas ne sme razlika govornice: pač pa je govornica sredstvo za zblizanje med narodi. Le potom govornice se razumemo in spoznamo duševne vrline drugih: njih napredek, zmožnosti, razvitek duše vsakega posameznika.

Zločin, neodpustljiv zločin, napravi oni, ki oskrbni dar govornice svojega sočloveka, ali sočravljanja. Oropa ga duševnega daru ali čuta, ravnotako kakor bi oslepili ali oglušili bližnjega ali sočloveka svojega.

Povdarjala sem v članku — Možgani — sedež misli — da vsaka naša misel, vsaka naša črka, ki jo mislimo, je že dejanje in možganska struna jo uporabi. Rekla sem tudi, da možgani so le nekaj telefon, ali telegraf, katerega se naša duša poslužuje ravno tako kot uradnik telefona ali telegrafa, da pošlje naprej potom žice misli ali želje onega, kateri je naročil besedilo potom telefonske, ali telegrafske žice.

Povdarjala sem tudi, da so vsi naši čuti v službi naše duše. Le ona razpolaga z našimi možgani, s peterimi čutili in z vsemi našimi čuti, kakor se jej poljubi.

Do sedaj se je smatralo jezik ali govornico le za neko sredstvo za sporazum med eno osebo in drugo osebo. To pa je jako krivo in zgrešeno. Tudi mutec razume mutca potom znamenj, ali to je jako mučno, in naporno, ter velja le za nekaj izrazov, nikdar pa ni govornica mutca tako razvita, da bi nam mogel siromak pojasniti vsako tudi najmanjšo misel.

Le opazujte rojenega govornika, kadar govori, kako mu iskri oko, kako se mu menjajo črte obraza, kadar povdarja kaj znamenitega, kaj važnega, ali govori do srca segajoče.

Le opazujte njegove oči, kako se spremenjajo po načinu govora. Le opazujte in videli bode, da tu ne govori le jezik: pač pa je ta v oblasti duše, katere se poslužuje jezika le kot orodja za svoje namene. Jezik je duši ono, kar je umetniku mrtev glasovni, ali pa gošči.

Toraj umetnik je oni, ki mrtvo strmo oz. življa da nas ista dviga visoko, ter se igra z našim srcem in našimi čuti, tako da smo v popolni oblasti umetnika, nikakor pa: glasovnica, gošči in drugih godbenih instrumentov.

Jasno je toraj, da kdor želi in pozna jezik ali govornico svojega sočloveka, želi in pozna njegovo dušo, ali sočloveka oziroma njegovo dušo. To na je ne samo neolikeno pač na tudi nečloveško! Napačno je tudi, ako se misli, da bi bilo bolje, da bi bil na svetu le en sam jezik. To je nemogoče, kakor je nemogoče, da so vsi ljudje ene in iste misli.

Rojno pisana je priroda, ter ni enolična. — Sploh ni enolično nič na svetu, kar tudi ne sme biti, ker bilo bi tako nusto — prazno. Ako so pa različni ljudje in ti ljudje imajo različne misli, ter misli vsak drugače, mora na biti tudi jezik ali govornica različna, ker govornica je le izraz razuma ali duše.

Krivo je pač, da nekateri hvalijo svojo govornico kot najlepšo in najboljšo blaženo: to je le nomanikanje razuma dotičnih, kateri s tem hvalisanjem zlostavljajo svojo lastno govornico s poniževanjem drugih govornic.

Govornica še ni popolna pri nobenem narodu, ker nimamo še izraza za vsako najmanjšo misel. Tudi misli se niso popolne, ker človek še ni popoln, ter je še v prvotnem razviku svoje popolnosti in svoje vzvišenosti.

Naivejši zločin naredijo oni, ki hočejo ubiti dušo človeka ali pa jo potlačiti, ter mu vsiliti drugo dušo — tujo dušo, s katero ne more in ne sme misliti. Nad onimi, ki so potom sile oropali dušam govornice, se je to grozno maščevalo, ker taka bitja so bila njihova propast, njihova sramota. Izejnili so iz zemeljskega površja z oropanimi dušami v večno pozabljenost. O njih in njih govornici ni ne duha ne sluha!

Kajenje med ženstvom se vedno bolj širi, posebno med ženskami takozvanih »boljših« obojev. Na vseučilišču v Cincinnati bijejo dijakinja bojo zato, da dobe, kakor dijaki, kadilne sobe. Emancipacija ženske je torej prišla pri eni izmed najslabših možkih razvad.

Zdravnik F. J. KERN

Božjast

Božjast (epilepsija) je kronična bolezen, ki povzroča začasno nezvest in krčevito stresanje. Vsakemu odraslemu so znaki božjasti znani, ker je bolnikov, trpečih na božjasti, precejšnje število. Pravega vzroka ne vemo. Verjetno je, da se božjast drži gotovih družin, ki so podvržene raznim živčnim neredom, nervoznosti, pač pa se božjast da zaslediti v drugih sorodnikih, starih starših, tetah, stricah itd. Vendar zdravniki kakor Oster niso popolnoma prepričani, da je božjast podedovana slabost živčevja.

Ločimo tri vrste božjasti: mala božjast ali petiti mal, velika božjast ali grand mal in Jacksonska božjast.

Pri mali božjasti bolnik postane samo hipno nezvesten. Postane naenkrat bled, obraz postane top in brezizrazen, čez par sekund se pa zdrami in nadaljuje s pogovorom, kjer je prišel. Če je pri mizi, mu pade žlica ali nož iz rok. Krčev ne dobi, ali pa prav lahke.

Pri veliki božjasti pa bolnik navadno pred napadom čuti slabost v želodcu, ali mu brenči po ušesih, vidi bliske pred očmi ali ima druge občutke, ki ga opominjajo, da ga bo napadla božjast. Nekateri imajo čas, da se vležejo v posteljo ali na tla; in s tem preprečijo, da se ne poškodujejo. Ko bolnika prime božjast, zakriči, postane nezvesten, pade na tla. N to ga primejo krči v vratu, v rokah, nogah in v drugih delih telesa. Obrača oči in navadno se mu potažejo sline pri ustih.

Tonični krči trpi nekaj sekund, ko je bolnik popolnoma trd, nato začne drgetati, prime ga kronični krč, ki traja par minut. Bleda barva na obrazu se spremeni v modro, obraz je zaripljen. Ljudje, ki prvič vidijo tak napad, mislijo, da bo vsak čas po bolniku, toda v nekaj minutah se on pomiri in trdno zaspi. Ko se zbudi, je nekoliko tučen, sicer pa ne ve o napadu ali o kakih posebnih bolečinah ničesar.

Nekateri prijemajo božjast samo podnevi, druge ponoči. Nekateri ne vedo nesceti, da jih meče božjast, če jih prime v spanju.

Jacksonska božjast (ime:ovena po zdravniku, ki jo je prvič natančno opisal) je pravej slična navadni božjasti, vendar se lahko loči. Pri njej bolnik, ki jo bil udarjen na glavo in kažejo navadno znake prejšnje čepitve. Ti bolniki so med napadom pri zavesti in res trpijo hude bolečine. Vzrok tej božjasti je. Prilik krati ali stisne krvi na možgane, kar se da destikat odstraniti s pomočjo operacije.

Če ta se navadno prvič pojavi v mladih letih. Oster omenja 427 božjastnih bolnikov, pri katerih je dognal našo bolezen. Imel jih je do 10 let prvi napad med prvimi in petimi letom 22; med petimi in desetimi letom 104; med desetimi in petinajstimi letom 97. Če se božjast pojavi v poznejših letih, je treba misliti na organične bolezni možgan (shilis, otrdele, žile, starost itd.).

Veje to je, da kronični alkoholizem starišev včasih vpliva na pomoč, da so podvrženi božjasti.

Božjast, ki se pojavi v mladosti, se redkokdaj ozdravi popolnoma. Malokateri bolnik umre radi božjasti, razen če se ponese, da pri padcu dobi udarec na glavo, ali vtopi, če slučajno pade v vodo.

Kakor sem omenil zgoraj, ram vzrok te bolezni ni natančno znan. Sajnos in nekateri drugi zdravniki so mnenja, da izvira iz nepravilno delujočih žlez v božjastnih bolnikih: dolži se pred vsem suparenalnu in pituitarna žleza. Nekateri zdravniki poročajo o dobrih uspehih z življenjem teh žlez, katere dobivamo od zakladnih živali in se po neje posušijo, da se dajo v majhnih množinah v obliki kapsul in tabletov. V enem slučaju sem imel s temi zdravili dober uspeh.

Stari priznava zdravilo za polajanje božjasti je, seve bromin v obliki »Sodium a Potassii Bromides«, ki kontrolirajo napade ali vsaj zmanjšajo njih število. Seveda so ta zdravila le bolj za polajavo in jih mora bolnik jemati leta in leta, pri čemer nekatere postanejo nekoliko topi in trpe na njih kožnih izpuščajih.

Jako uspešno zdravilo je Cuminol, ki smo ga dobili pred vojno iz Nemčije. Zadnje čase ga izdelujejo tudi v Ameriki. Par gramov na dan zaostuje in včasih bolj vpliva kot bromid. Marketeremu zdravniku to zdravilo ni znano. Priporoča ga znani zdravnik za žive Dr. Dercum iz Philadehije, ki je z ravnateljstva Wilsona.

Vsa druga zdravila, katerih je na tisoče advertiziranih, so narejena iz bromidov.

Cesba, ki je božj stna, bi se ne smela poročiti ali vsaj ne imiti otrok, da se bolezen ne razširi na potomce.

Božjasten človek je duševno lahko bister in pride do vsjih mest v človeški družbi. Saj sta bila celo Cezar in Napoleon epileptična, pa sta dobila kontrolo nad ljudstvom. Bolnik si mora polskati tako delo da se ne poškoduje pri padcu; če sluti, kaj ga bo napadlo, naj si polsče primerno izkušje.

Sežiganje mrtlicev. V sežiganju mrtlicev ima Nemčija rekord. Tako je bilo na Francoskem v prejšnjem letu sežiganih 595 trupel (v Parizu 534), na Angleskem 2030, v Švici 2050, a v Nemčiji 15.905! »L'Humanite« z žalostjo priznava, da se sežiganje mrtlicev na Francoskem ne more udomaćiti med ljudstvom. Zaman je če mu pridigujejo o slabih posledicah nakopicevanja trupel na pokopališčih in o higijenskih, estetskih in estetskih prednostih krematiziranja (sežiganja).

Kaj sanjajo slepi otroci? Odelek londonske »Psychologica Society« je posvetil posebno pozornost studiju sanj slepih in gluhih otrok. Česta opazovanja so zopet dokazala, da mnogi slepi otroci — kakor trdijo sami — v sanjah vidijo in da zato prištevajo mnogokrat svoje sanje za najlepše trenutke svojega življenja. Podobno trijo gluhi otroci, da v sanjah slišijo ter da se morejo udeleževati tedaj tudi govorov in zabav. Medtem ko je glavni predmet slepih otrok ogenj in njegove grozote, se pa gluhi otroci boje v sanjah divjih živali. Slepi otroci se locijo od gluhih v tem, da prvi majokdaj sanjajo o »robinzonadah« in junastvu, med tem ko igrajo pri gluhih otrokih veliko ulogo bojevitve scene in junaki čini.

Radljiografska postaja v Eilovnem stolpu. Ta brezžična postaja je začela s 1. novembrom zopet delovati. Paslala je v svet meteorološki radogram in je začela s tem svoj vsakdanji posel.

Izdaja za socij. zvezo v Julijski Benečiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT

Tiska tiskarna »Lavoratore« v Trstu.

Učitelj na mestni šoli pripravlja otroke za vstop v srednjo šolo. Pride tudi na dom. Naslov pove upravništvo »Dela«.

Pozor!

Kdor si želi nabaviti dobroznanega

Vina iz koperskega

okraja

naj se obrne na KMETIJSKO VRTNARSKO ZADRUGO, PODRUŽNICA KOPER, tik postaje, Telefon št. 309.

Kmetijska in vrtarska gospodarska zadruga v Trstu

Registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Nad 1500 zadržnikov Podružnice v tržaški okolici, v Istri in na Krasi

Sedež zadruga in glavno skladišče v Trstu, ulica Raffineria št. 7

TELEFON ŠTEV. 36-75

Opozarja svoje zadržnike, da ima v svojem glavnem skladišču kakor tudi v podružniških skladiščih na Opčinah, v Boljuncu, v Plavjah, pri sv. Antonu, v Škofijah, v Ospu-Gabrovici, v Klancu sledeče blago na razpolago:

Vse kmetiško orodje, železno in leseno; kositreno in leseno posodo, kakor vrče za mleko, čutarice, brente, škafe, kadi, škropilnike. Bogata zaloga vsakovrstnih semen. Trtne škropilnice. Krmila kakor otrobi, laneno seme, oljate tropine (panelle). Zaloga žvepla, vitrijola, umetnih gnojil. Dobava zadržnikom vse kmetiške potrebščine.

Opozarja tudi sl. občinstvo na svoje razprodajalne sadja, zelenjave, krmila, sploh poljskih pridelkov lastnih zadržnikov na vseh glavnih tržaških trgih ter v razprodajališčih v ulici Marco Polo št. 3 in v ulici Risorta št. 6, ki jih toplo priporoča.

OPOMBA: Po zadržniških pravilih more zadrugi pristopiti vsak kmetovalec(-ka), ki vplača delež 20 Lir ter jamči z osemkratnim zneskom svojega deleža. — Kmetije, združite se!

Trst, dne 28. novembra 1920.

Upravni svet.

Zaloga ur in zlatnine ter delavnica

ALOJZIJ POVH

Trst, Piazza G. Garibaldi 3 (ex Barriera)

Delavci!

Naročajte in širite »Delo«.

Zo je vaš list, list izhoriščanih in brezpravnih!!

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo

vkupljena družba z omejenim jamstvom

XVII. zadržno leto — od 1. januarja do 31. decembra 1920 — XVII zadržno leto.

MESEČNO POROČILO

RAZPRODANO BLAGO:

V lastnih skladiščih V javnih razprodajalnicah Skupno

januar Lir. 3.085.666-64

februar 3.389.435.—

marc 5.290.594.45

april 4.409.744.64

maj 4.025.323.35

junij 4.714.381.71

julij 5.193.974.47

avgust 4.877.709.70

september 4.911.398.34

oktober 6.425.509.21

Lir 46.323.737-51

Lir 1.030.110.95

Lir 21.230.875.03

Lir 1.318.814.17

Lir 6.033.195.88

Lir 1.527.602.80

Lir 6.721.577.27

Lir 1.156.702.59

Lir 6.034.412.29

Lir 1.138.173.88

Lir 6.049.572.22

Lir 1.535.896.35

Lir 7.961.405.56

Lir 46.323.737-51

Lir 7.707.300-74

Lir 54.031.038-25

STANJE ČLANOV:

Vpisanih zadržnikov 31. oktobra 1920 35.292

31. decembra 1919 24.007

Prirastek v 10 mesecih 11.285

HRANILNIČNI ODDELEK:

Stanje ulog 31. okt. 1920 Lir 7.719.311-89

31. decembra 1919 4.968.497-27

Prirastek v 8 mesecih Lir 2.750.814-62

Od 1. januarja 1920 do 31. okt. 1920 so bile izplačane dividende za poslovno leto 1918—1919 Lir 107.808-07.

Od 1. januarja do 31. okt. 1920 so bile izplačane podpore bolnim in za umrle zadržnike Lir 82.894-34.

INKASO V SKLADIŠČU OBLEK:

(ti zneski so že vključeni v tabelah razprodanega blaga)

Oddelek proizvodnje Lir 1.788.663-58

manifakturni 1.213.955-04

obuvala 719.691-26

klobukov 185.859-53

Lir 3.908.169-41

TRST, dne 31. oktobra 1920.

Vodstvo.